

Entrevista amb Laura Freixas

Sense convencions, sense concessions

per Jeroni Benavides. Fotos Pere Monistrol

La primera pregunta que et faria, potser, seria a tall de presentació. Qui és Laura Freixas, aquest nou nom que ens sorprèn amb un llibre particular dins un panorama literari on sembla que ja res no ens pot sorprendre? A què et dediques? Des de quan escrius? Aquesta és exactament la teva primera obra?

-Escric des de sempre. De fet, en una de les primeres fotos que tinc estava escrivint un conte que, me'n recordo, era sobre el sol. Sempre escric contes, no sé per què. Però és el gènere que se'm dona millor, que em resulta més fàcil, que em sembla més creatiu, perquè és un gènere molt poc definit, molt poc delimitat, i a més, és un gènere que et permet fer com de tastaolletes (també és un gènere molt difícil). L'any passat vaig decidir fer una selecció dels contes que tenia escrits, afegir-ne algun, corregir-los i portar-los a un editor. D'altra banda, respecte a la meva trajectòria professional, jo vaig estudiar Dret per equivocació. Després, mitjançant un anunci vaig trobar una agència literària, la de la Carme Balcells, on vaig treballar dos anys. Ho vaig deixar i vaig estar dos anys a Anglaterra com a professora d'espanyol en la Universitat. Més tard, he fet d'altres coses, com periodisme, i des de fa un any i mig estic aquí, a Grijalbo, dirigint aquesta col·lecció que es diu "El espejo de tinta", i m'ho passo molt bé. Aquesta és la meva primera obra. Tenia moltes ganes de publicar un llibre. Publicar un primer llibre és com perdre la virginitat, és a dir, és un mal pas que s'ha de fer. Va haver un moment que vaig veure que no avançaria i no faria més coses si no publicava el que ja tenia fet i veia quina repercussió tenia. I ho vaig fer. Em va ser fàcil trobar l'editor que volia. He tingut bones crítiques i això m'ha animat molt i ara penso que el segon llibre serà molt més madur.

-N'hi ha gaire per a aquest segon llibre?

-No tinc pressa. Treballant en el món editorial te n'adones que els editors de vegades volen que els autors treballin de pressa perquè els hi convé en el seu pla editorial. També -com és el meu cas- quan un autor té bones crítiques s'espera el segon llibre. I jo em vull resistir contra això. Aleshores, m'he donat un any més per acabar un segon llibre de contes. Tinc cinc o sis contes escrits i si m'afanyés podria tenir-lo acabat d'aquí tres mesos,

però no m'interessa; m'estimo més tenir temps per reflexionar i escriure més contes dels que necessito per a fer un segon llibre, per a poder seleccionar després.

-Aquestes referències a una obra titulada "Barcelona en diagonal" publicada a Berlí que apareixen acotant algun conte, de què es tracta?

"...sempre m'ha interessat molt la idea de barrejar el lector, el personatge i l'autor, és a dir, esborrar les fronteres que hi ha entre ells."

-Una persona que estava coordinant un projecte d'un llibre que es diria "Barcelona en diagonal" i que finalment ja s'ha publicat amb textos de la Marta Pessarrodona, d'en Sergi Pàmies, etc. etc., em va demanar algun text. Em féu molta gràcia perquè sempre m'ha interessat molt la idea de barrejar el lector, el per-

sonatge i l'autor, és a dir, esborrar les fronteres que hi ha entre ells. Sempre m'ha fet molta ràbia que el lector estigui tranquil·lament assegut llegint allò que l'autor ha escrit, sense participar-hi; i se'm va acudir fer aquest joc, en el qual el protagonista és alhora el lector, perquè el protagonista és un alemany i està llegint un llibre que es diu "Barcelona en diagonal", amb la qual cosa crec que des del primer moment pot sentir-se identificat.

-Això em recorda una narració d'en Cortàzar...

-Sí, és una de les meves influències, potser la més evident. Jo em reconec tres influències bàsiques en el conte, que són Cortàzar, Pere Calders i Clarice Lispector, que és una autora que em sembla genial, inimitable.

-Has publicat aquesta obra en castellà. I curiosament sembla que avui, quan les dificultats de tot tipus s'han superat per escriure en català, encara un bon nombre d'autors novells publiquen en castellà.

-Que n'opines?

-No és que les dificultats per a publicar en català s'hagin esvaït, sinó que avui dia, des d'un punt de vista comercial, és més fàcil i més rendible publicar en català. No estic implicant, en absolut, que la gent que escriu en català ho faci per oportunisme, tret d'alguns casos de gent que s'han passat del castellà al català per raons oportunistes i que tots sabem; no cal dir noms. A mi això no m'importa; jo hagués escrit igualment en castellà fa deu anys com ara, com d'aquí nou anys. Penso que avui dia hi ha una forta demanda d'escriptors joves tant en català com en castellà, però penso que la demanda en català és més forta, i que el nivell de qualitat mínim per publicar és més baix actualment en català que en castellà. En el meu cas, el castellà és la meua llengua materna, i el català la paterna, i vaig estudiar en un col·legi francès, amb la qual cosa, em resulta més fàcil d'escriure en castellà que en català.

-Què és "El asesino en la muñeca"?

(1) Hom té la sensació de què som davant un recull d'ideacions personals, de pors, i, per moments, d'una mena de catarsi particular, de projecció de les claus educacionals, socials, amb les que tots hem estat bombardejats sistemàticament.

-Tots els contes prenen com a punt de partida una angoixa viscuda; el que passa és que després, aquesta angoixa és tractada d'una manera dramàtica, no en el sentit de tràgica, sinó en el sentit de dramatitzar-ho, de fer-ho en forma de diàleg; és a dir, normalment els contes són el plantejament d'una pregunta: una angoixa es transforma, després de pensar-ho molt, en l'enfrontament entre dues posicions possibles que són encarnades en dos personatges que dialoguen. I d'altra banda, amb la distància hi ha sovint un tractament humorístic. Les angoixes són personals, però penso que poden ésser compartides. També els contes de fades hi són molt presents.

-Darrera una aparença d'innocents narracions (amb un estil força delicat, ordenat i pulcre, acurat; amb un humor simpàtic; uns relats que donen la sensació de que discorren amb absoluta naturalitat i que inviten a ésser llegits relaxadament), no s'amaga un missatge quasi existencialista sobre l'absurditat de la realitat?

-Sí, totalment. Crec que ho has entès molt bé. En tots els relats, el que hi ha - i que és més evident en l'últim -, la pregunta fonamental, és com es pot viure sabent que la vida és totalment arbitrària, absurda, que som aquí per atzar, que desapareixerem inevitablement algun dia... Això és el que hi ha en el fons dels

meus contes.

-M'ha sorprès molt la gran fantasia i la ironia que aboques en el llibre. Respon també a alguna manera personal de veure la realitat o és pur "morbo"?

-D'una banda, quan una angoixa sense paraules es transforma en quelcom racional, i escrius el conte, plantejes unes preguntes. En els contes no hi ha resposta, només un plantejament. En aquell moment, t'alliberes una mica i ho pots veure amb certa gràcia, ja te'n pots riure una mica d'aquell personatge angoixat que en un moment anterior eres tu mateix. És a dir, et separe de l'angoixa, la veus amb distància, i finalment pots dir que no n'hi ha per tant. D'altra banda, jo sempre parteixo de què el lector no té per què estar interessat ni en mi, ni en la meua vida, ni en les meves preocupacions, ni en allò que li explico, i per tant, des del primer moment intento atrapar la seva atenció com sigui. D'aquí que en tots els contes hi ha com un joc de seduir el lector, intrigar-lo, dir-

li una cosa, fer-li sospitar una altra, amagar-li una altra, i al mateix temps, de riure amb ell. Crec que el lector està molt present i que escrius pels lectors; altrament no té sentit.

-També per moments ens portes des d'un surrealisme tenaç a un quasi hiperrealisme...

-La fantasia i la imaginació estan reprimides a la nostra vida quotidiana, estan amagades i negades i escriure dóna precisament l'oportunitat de deixar-les lliures, oportunitat que comparteixes amb el lector, imaginant, veient què passaria si, lrient plegats.

-En algun relat (en realitat en tot el llibre), com ara "Joven promesa", diríem que pretens involucrar el lector, inquietar-nos, fent-nos víctimes de la nostra -aparent- segura posició. Quin paper juga el lector en la teua obra, el tradicional o pretens que faci quelcom més que llegir?

-Vull implicar el lector des del començament. Et diria fins i tot que em sen-

to una mica agressiva cap al lector perquè quan escrius, ho fas pensant en el lector, escrius de cara al lector, i escrius per ell, i no tens una resposta d'ell. En certa mida, voldries agafar el lector per les solapes i dir-li: "t'ha agradat?", "no t'ha agradat?", "què en penses?". Aquest personatge sóc jo, però també ets tu". Això és el que voldria dir-li.

-On és, Laura, la frontera entre realitat i fantasia? On la situes tu?

-Jo crec que la fantasia està present

"...la fantasia està present en la realitat però no la veiem."

en la realitat però no la veiem. I m'agrada molt la frase d'Apollinaire que diu que hi ha altres móns, però estan en aquest. I jo el que vull és convidar el lector a veure, a ésser conscient d'aquests altres móns que estan en els nostres actes de cada dia, en les coses més quotidianes. La realitat sempre m'ha semblat molt plena de concessions, i les vull fer saltar d'alguna manera, obrint horitzonts que normalment estan tancats.

-Les narracions no estan aparentment ubicades en un espai geogràfic concret -tot i que intueixes un espai urbà- la qual cosa dona un aire eteri, de fabulació atemporal a la lectura. És així? Per què?

-Sí, és així. Conscientment evito donar circumstàncies detallades i realistes en els relats; en part perquè crec que són innecessàries, perquè és una convenció literària, o sia, no cal estrictament donar als personatges un nom, una edat, una professió, un passat,... posar els noms dels carrers, etc. Això no és necessari, i té el perill de limitar molt la interpretació d'allò que dius. No vull que els meus contes es vegin com "la vida a Barcelona als anys 80 des del punt de vista d'una dona professional jove", per exemple; perquè no és això. Vull anar molt més enllà. És clar que amb una caracterització molt clara del personatge, amb una localització molt concreta, també es pot ésser universal -pensem en Cervantes o en qui sigui-, però no ho crec necessari. Els meus personatges o no tenen nom o es diuen Pèrez. M'estimo més fer-ho a l'estil de Kafka, posant una inicial o sense posar-hi res. Si sé allò que vull dir, no haig de recórrer a fer un llarg camí, inventant-me una història versemblant a Barcelona, amb uns personatges amb tot de detalls realistes. I quan em sembla millor dir-ho d'una manera fantàstica, ho dic. La fantasia és com una drecera per dir les coses més directament, la qual cosa és millor que dir-les indirectament mitjançant, per exemple, una ficció realista que s'hagués

d'interpretar d'una manera simbòlica. Prefereixo tractar directament amb símbols, i per això materialitzo els símbols i els tracto com objectes.

-Al llarg del llibre apareixen moltes dones com a protagonistes o personatges. Quin paper juga la dona per a tu en la literatura, almenys en la teva producció?

-Si apareguessin molts homes no m'hauries fet aquesta pregunta. Per una deformació històrica de la mentalitat de tots nosaltres (que està fins i tot en el llenguatge - perquè quan diem "home" entenem tant ésser humà masculí com femení en general-), quan usem homes com a personatges això no crida l'atenció i immediatament s'entén que aquell home està encarnant una significació universal; en canvi, quan fem servir dones com a protagonistes, el lector i el crític es pregunten quina significació particular encarna aquella dona. El meu cas no és aquest. Podrien ésser homes perquè hi caben significacions universals - com a mínim, aquesta és la meua intenció-, però són dones perquè a mi em resulta més fàcil parlar com a dona i situar-me en un punt de vista de dona, però això no encarna cap significació particular, llevat d'un conte ("Miss Hyde y el dragón") on en certa forma hi ha un al·legat contra una imatge de la dona. Aquí hi ha dues imatges de la dona, i jo evidentment estic a favor d'una. Hi ha un al·legat contra tota una educació de la dona que l'hem patida totes, contra la necessitat de triar ésser una dona femenina a l'antic estil o ser una dona professional asexualada. Aquest és l'únic conte que no podria ser protagonitzat per homes.

-En un moment d'eclosió d'una narrativa "lleugera" (històries fetes per "enganxar" el públic, per contar coses, per divertir), lliures una mica del llast del llenguatge, apareixes tu amb els teus contes; pretens, potser, recuperar allò que dèiem "el contingut", una literatura de reflexió, més "de fons"?

-Sí. A mi la literatura només m'inte-

"...la literatura només m'interessa si és una reflexió profunda sobre temes que afecten a tots."

ressa si és una reflexió profunda sobre temes que afecten a tots. La literatura purament d'entreteniment i frívola, particularment, m'irrita molt. M'interessa la literatura transcendent i que resti. La literatura d'entreteniment ha perdut una mica aquesta funció en la mesura que ara hi ha

altres entreteniments que abans no existien, cosa que ha passat també en la pintura, que deixa de servir per a fer retrats quan apareix la fotografia. La literatura era un entreteniment quan no hi havia cinema ni televisió. Tinc molt present una frase de Cortàzar que diu "la novel·la no té lleis, llevat d'evitar que actuï la llei de la gravetat i el llibre caigui de les mans del lector". Allò que tu dius el contingut, la reflexió, és personalment l'únic que m'interessa en la literatura, és el seu principal valor, i no és incompatible amb l'humor -pensa en Pere Calders, per exemple-, amb la lleugeresa entesa com a amenitat, etc.

-Tu treballes en una editorial on dirigeixes una col·lecció de narrativa; creus que hem superat ja aquella mena de "realisme social" que imperà durant la dictadura a través dels autors sud-americans, sobretot?

-Jo no diria que s'ha superat perquè això implicaria desvalorar aquell moment i valorar aquest... jo diria que actualment no és el que es fa. La novel·la avui dia ja no està tan centrada en la relació de l'individu amb la societat, sinó en la de l'individu amb si mateix i amb d'altres individus; i d'altra banda, ha entrat un vent de fantasia en la literatura, però els sud-americans també en formen part. Potser ara, quan es parla de la societat, es parla d'una manera més satírica, ...; el realisme social ara no "se lleva".

-Què és el que predomina, allò que està de moda, en la literatura actual?

-No hi ha una tendència dominant, cosa en la que tots els crítics estan d'acord. Hi ha fenòmens; per exemple, hi ha un auge del conte, però curiosament no a tot arreu: a Estats Units molt, a Anglaterra bastant, a Espanya Déu n'hi do!, a França no gens. També està molt de moda la novel·la històrica, de la qual crec que s'ha abusat molt; també s'ha recuperat el gènere policíac, s'ha dignificat, i després s'ha produït una irrupció de l'erotisme. Això és un fenomen força clar.

(1) "El asesino en la muñeca". Editorial Anagrama, Col·lecció "Narrativas hispánicas". N.º. 65. Barcelona, 1988. 800 pgs.

GESTORIA ADMINISTRATIVA
ASSESSORIA FISCAL

Codina

ADVOCAT CIRERA, 32 BAIXOS
TELS. 7259322-7259532-7259721-7260164
08201 SABADELL